

7 КАСТРЫЧНІКА – ГАДАВІНА КАНСТИГУЦЫ СССР

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ВЫДАЕЦЦА
3 1935 г.

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭТАРАТА, МЯСЦОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА і ПРАФКОМА
БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНAGA СЦЯГА
ДЗЯРЖАУНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 28 [1215] 5 кастрычніка 1978 г.

Цана 2 кап.

КАНСТИГУЦЫЯ САПРАЎДНАГА НАРОДАУЛАДДЗЯ

А. А. ГАЛАЎКО,
прафесар, доктар
юрыдычных навук.

7 кастрычніка 1978 года спаўненца першай гадавіны з дня прыняцця Асноўнага Закона Краіны Саветаў — Канстытуцыі СССР. Гэта падзея выклікала вялізны творчы энтузіазм савецкіх людзей. Наша рэспубліка і ўся краіна сустракаюць гадавіну Канстытуцыі новымі працоўнымі поспехамі. На прадпрыемствах і будоўлях, у калгасах і саўгасах разгарнулася сацыялістычнае спаборніцтва за дастойную супреччу гэтага ўсебяднанага свята.

Энтузіазм савецкіх людзей тлумачыца тым, што Канстытуцыя СССР з'яўляецца сапраўды народнай, яе творца — народ. У аблеркаванні праекта Канстытуцыі СССР прыняло ўдзел $\frac{4}{5}$ дарослага насельніцтва краіны. Было праведзена паўтара мільёна сходаў. Было прапанавана каля 400 тысяч дапаўненняў і праправак, з якіх 150 унесены ў 110 артыкулаў праекта (а ўсяго ў праекце Канстытуцыі было 173 артыкулы). Акрамя таго, дабаўлены новыя артыкулы.

Канстытуцыя СССР 1977 года замацавала дасягненні этапа развітога, стала сацыялізму:

збліжэнне дзвюх асноўных форм сацыялістычнай уласнасці — дзяржаўнай і калгасна-кааператыўнай, збліжэнне дружбяўных класаў, нацый і народнасцей, бурны наўукова-тэхнічны і культурны прагрэс, адзінную сацыяльную супольнасць — савецкі народ, агульнанародную дзяржаўку, узрастающую ролю Камуністычнай партыі, павышэнне ролі грамадскіх арганізацый у кіраванні дзяржаўнымі і грамадскімі справамі. Гэтыя важнейшыя сацыяльна-еканамічныя працэсы глыбока дэмакратычны і ў сваю чаргу самі з'яўляюцца вытокамі сацыялістычнай дэмакратыі. У Канстытуцыі замацаваны працэс пашырэння і паглыблэння сацыялістычнай дэмакратыі, значна шырэй вызначана кола асноўных правоў, свобод, абавязкаў савецкіх грамадзян і асновы іх забеспячэння, гуманізм, інтэрнацыяналізм і міралюбівы характар нашага грамадства і дзяржаўы.

Замацоўваючы сутнасць развітога сацыялізму, новая Канстытуцыя накіроўвае палажэн-

савецкіх канстытуцыях. «Уся ўлада ў СССР належыць народу. Народ здзяйсняе дзяржаўную ўладу праз Саветы народных дэпутатаў, якія складаюць палітычную аснову СССР» — гаворыцца ў артыкуле 2 Канстытуцыі СССР 1977 года. Але справа не толькі ў замацаванні гэтага палажэння ў Канстытуцыі, галоўнае — у забеспячэнні гарантый яго рэалізацыі. У шэрагу канстытуцыйных буржуазных дзяржаў замацоўваецца палажэнне аб прыналежнасці ўлады народу, што з'яўляецца фікцыяй, бо ў грамадстве і дзяржаве палітычна пануе той, хто пануе эканамічна. Асноўныя сродкі вытворчасці і ўсе багацці нашай краіны належыць народу, ён жа здзяйсняе і ўладу. Удзельнічаючы ў фарміраванні і шматтранной дзейнасці Саветаў, прафесары кіруюць дзяржаўнымі справамі, вучацца стаўці інтарэсаў грамадства вышэй за ўсё, служыць народу сумленна і беззапаветна. З 430 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Беларусі 50,2 працэнта — рабочыя і калгаснікі, 36,9 працэнта — жанчыны, 16,5 працэнта дэпутатаў маюць узрост да 30 год. У мясцовых Саветах БССР каля 80 тысяч дэпутатаў. З іх 67,7 працэнта — рабочыя і калгаснікі, 22,3 працэнта — служчыя, 4,7 працэнта — жанчыны. У Саветах БССР працтавлены людзі многіх нацыянальнасцей, усіх спецыяльнасцей, прафесій і ўзростаў. У Саветах Беларусі — дэпутаты 25 нацыянальнасцей. Гэта і ёсць сапраўды прадстаўнічыя органы дзяржаўнай улады.

Новыя Канстытуцыі СССР і БССР яшчэ больш пашырэлі дэмакратызм Саветаў, павысілі іх ролю і аўтарытэт у жыцці нашага грамадства.

Кантрастам гэтаму з'яўляюцца дзейнасць мясцовых органаў самакіравання буржуазных дзяржаў з іх дэмагагічнымі, фіскальна-паліцэйскімі метадамі ўздзеяння на насельніцтва. Акрамя таго, яны вельмі абмежаваны ў правах.

Савецкія дэпутаты ў абавязковым парадку робяць справа-здачу перад сваімі выбаршчыкамі і могуць быць у любы час адаўваны з Саветаў. У 1977 годзе ў Беларусі было праведзена 80 050 сходаў са справа-здачай.

чамі дэпутатаў, на якіх прысутнічала 6 419 618 выбаршчыкаў. З 1961 па 1977 год у БССР быў адаўваны 101 дэпутат мясцовых Саветаў. З кожным годам дэпутаты ўсё часцей здзяйсняюць права запытання да органаў кіравання і службовых асоб, ажыццяўляючы тым самым дзейсны кантроль. Калі ў 1972 годзе дэпутаты мясцовых Саветаў БССР зрабілі 4 511 запытанні, то ў 1977—5 253.

Цёрнда ўвайшло ў практику нашага жыцця ўсенароднае аблімерканне важнейшых дакументаў і праектаў законаў. Напрыклад, у аблімерканні праекта плана дзесяція пяцігодкі прыняло ўдзел больш як 92 млн. грамадзян, якія ўнеслі звыш мільёна каштоўных пропаноў.

Па новых Канстытуцыях СССР і БССР законы могуць быць прыняты дзвумя шляхамі — Вярхоўнымі Саветамі або ўсенародным галасаваннем (рэферэндумам). Пашырэнне сферы ўдзелу савецкіх грамадзян у прававорчай дзейнасці дзяржавы яшчэ больш паглыбіць працэс развіцця сацыялістычнай дэмакратыі.

У адпаведнасці з артыкулам 7 Канстытуцыі СССР значна ўзрасце ўзяты нацыянальнасцей, усіх спецыяльнасцей, прафесій і ўзростаў. У Саветах Беларусі — дэпутаты 25 нацыянальнасцей. Гэта і ёсць сапраўды прадстаўнічыя органы дзяржаўнай улады.

Канстытуцыя СССР 1977 года, якая сканцэнтравала нашы поспехі, з'яўляецца неабязгаленным доказам буйных дасягненняў савецкага народа, яго славнай Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы за 60 год. Па свайму зместу яна прасякнута ідэяй народапраўства. Цэнтральнае месца ў Канстытуцыі адвоздзіца савецкаму чалавеку — гаспадару сваёй краіны. Усе артыкулы і палажэнні Канстытуцыі накіраваны на максімальнае задавальненне матэрыяльных і духоўных патрэб савецкіх грамадзян, на росквіт таленіяў і дараванняў сацыялістичнай асобы. Новая Канстытуцыя СССР яшчэ вышэй уздымае аўтарытэт Савецкай дзяржавы.

Да 60-годдзя Ленінскага камсамола

ПРЫЦЯГНЕНИЕ ПАМЯЦІ

На Пскоўскай зямлі, у 55 кілометрах ад горада Локня Велікауцкай вобласці, ля вёскі Чарнушкі, дзе трывалы пяць год назад, у лютым 43-га, гвардэйскі радавы 254-га гвардэйскага палка камсамолец Аляксандар Матросаў у час атакі закрыў сваім целам амбразуру дзота, байцы СБА, названага імем героя, будавалі памятны мемарыял.

Іх — 23, юнакоў і дзяўчыні з розных ВНУ. Зводны атрад быў створаны на базе механіка-матэматычнага факультэта нашага ўніверсітэта. Але ў склад яго ўвайшлі яшчэ і студэнты юрфака БДУ, мінскіх медыцынскага інстытута і інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі, а на месцы дыслакацыі ў атрад уліцца студэнты політэхнічнага і педагогічнага інстытутаў з Пскова і сельскагаспадарчага інстытута з Вялікіх Лук.

Спраўдным байцом атрада і, як падкрэсліваюць рабяты, байцом першай лініі быў адзін з аўтараў праекта мемарыяла, старшы выкладчык Мінскага політэхнічнага інстытута Усевалад Антонавіч Лагуноўскі, які ў час свайго летняга адпачынку кіраваў у атрадзе будаўнічымі работамі.

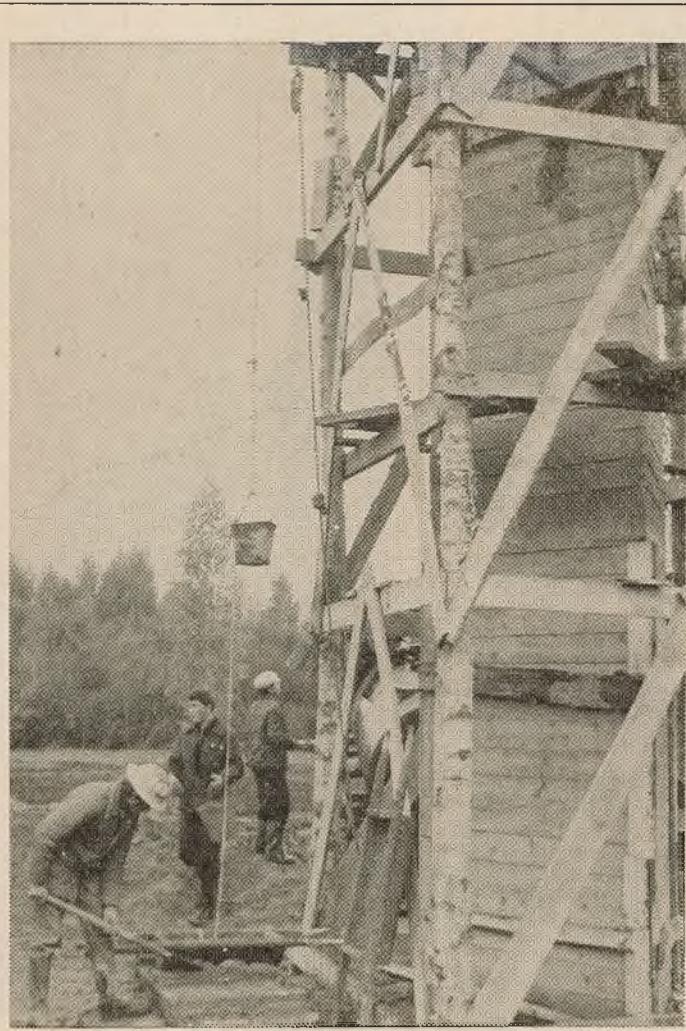
Атрад, створаны на камуністычных пачатках, працаваў спраўды па-камуністычнаму.

Цяжкасць? Іх было, бадай, больш, чым у традыцыйных атрадах. Будоўля ж незапланаваная, — не выдзелены для яе ні будматэрыялы, ні тэхніка. Але быў энтузіязм, быў праект мемарыяла, быў працаўныя руки, была мара.

А калі ў 23-х байцоў адзінна мэта, — цяжкасць павінны адступіць, — канстатуе цяпер камандзір атрада, сакратар камітэта камсамола механіка-матэматычнага факультэта БДУ Аляксандар Казулін.

І яны спраўды адступілі. У раёне амаль німа такога град-прыемства, такой арганізацыі, якая б не прыняла ўзделу ў будаўніцтве. А колькі асобных людзей дапамагалі атраду! І гэта, безумоўна, вельмі сімвалічна.

Зараз быўся цяжкасць ўспамінаюча з усмешкай: перабоі

з будматэрыяламі, недахоп будаўнічай тэхнікі, полчышчы камароў і мошак і, нарэшце, дажджы, якіх у гэтым годзе на Пскоўшчыне выпала ў два з павоў разы больш нормы. Але прараз усе перашкоды ўзляцелаў Пскоўскага неба бетонная стэла, якую ўвянчае залатая зорка. 200 кубаметраў бетону ўкладзена.

— Калі наш бетон апранецаў у бронзу, — калі ўсё навокал мемарыяла будзе добраўпаратавана, — гэта будзе адпавядзяць і подзвігу, і нашай працы, — гаворыць Усевалад Антонавіч Лагуноўскі.

Размова адбываецца ў парытальным камітэце БДУ. Сюды, на сутэрэну з «матросаўцамі», якія толькі што вярнуліся з месца дыслакацыі, прыйшли прадстаўнікі камсамольскіх арганізацый медыцынскага, політэхнічнага інстытуту і інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі, супрацоўнікі рэспубліканскага, абласнога і занальная штабу СБА, прадстаўнікі рэктарата і грамадскіх арганізацый ўніверсітэта, маладзёжнага друку і радыё.

Як адзначыў камісар рэспубліканскага штаба СБА Н. М. Розмова адбываецца ў парытальным камітэце БДУ. Сюды, на сутэрэну з «матросаўцамі», якія толькі што вярнуліся з месца дыслакацыі, прыйшли прадстаўнікі камсамольскіх арганізацый медыцынскага, політэхнічнага інстытуту і інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі, супрацоўнікі рэспубліканскага, абласнога і занальной штабу СБА, прадстаўнікі рэктарата і грамадскіх арганізацый ўніверсітэта, маладзёжнага друку і радыё.

Як адзначыў камісар рэспубліканскага штаба СБА Н. М.

Сацуца, — імена ў камсамольцаў БДУ нарадзілася гэтая ініцыятыва па правядзенню аперацыі «Памяць» сумесна з камсамольцамі пскоўскіх ВНУ.

Закончыўшы працу на будоўлі, мінскія студэнты запрасілі сяброў да сябе, у сталіцу Беларусі. І зараз знаёміцаў гасці са сваёй «альмой матэр».

Аб універсітэце, аб гісторыі яго стварэння і развіцця расказаў прадзектар па вучэбнай работе У. Р. Івашын. Сакратар камітэта камсамола А. А. Тозік падрабязна спыніўся на пытаннях работы камсамольскай арганізацыі БДУ. У сваю чаргу байцы першага камуністычнага ўспамінающе нядайней дні працы У. А. Лагуноўскі ўпэўнены, што ў атрада з'явіцца будатрады і надалей будуть узвядзіць падобныя аб'екты па-камуністычнаму. Аб тым, што байцы СБА імя А. А. Матросава ўпісалі выдатную старонку ў гісторыю камсамола, гаворыць камандзір Новаржэўскага занальнага штаба Г. Слука. Камісар зводнага камуністычнага пяцікурсніка Велікауцкага сельгасіністытута Мікалай Сцяпанаў адзначае, як цікава, карысна і прыемна было пскоўскім студэнтам працаўцаў побач з мінскімі, гаворыць, што з такім атрадам і з такім камандзірам яны б з ахвотай папрацаўвали яшчэ. Ад імя ўсіх пскоўскіх студэнтаў Мікалай Сцяпанаў дыкую беларусам за пабудаваны мемарыял.

— Я першы год у СБА, — сказала Марына Нікульшына, студэнтка юрфака, — і ганарулася, што папала іменем у камуністычнага СБА. Безумоўна, было нялёгка, але там, дзе цяжкасці, там і шчасце. Вынік нашай работы — мемарыял. Але нічога мы не змаглі б пабудаваць, калі б не было ў атрадзе моцнай дружбы, якая зіншчыла ўсе грані паміж мінскімі і пскоўскімі студэнтамі. Думаю, што скажу правільна, калі назаву гэтую дружбу спраўды мужчынскай.

Так, дружба, якая нарадзілася ў бескарыслай працы ў адной са святых мясцін нашай краіны, дружба, сцементаваная сумесным ушанаваннем памяці тых, чыёю крывёю была паліта наша зямля, — адно з найвышэйших дасягненняў атрада імя А. А. Матросава.

— Дружба ў нас — тыпа бетону, — гаворыць атрадаўцы. — І час не пераможа яе.

Т. САХАШЧЫК.

БІБЛІЯТЭКА — ПРАПАГАНДЫСТАМ

Новы навучальны год у сістэме палітычнай вучобы і эканамічнай адукцыі пачынаецца ў той час, калі ўесь савецкі народ рыхтуецца да дастойнай адзначыць першую гадавіну Канстытуцыі СССР — Канстытуцыі развітога сацыялізму. А наша рэспубліка будзе адзначыць яшчэ і знамянаяльныя даты — 60-годдзе БССР і КПБ.

Да новага навучальнага года ў сістэме палітычнай вучобы ў навуковым зале бібліятэкі аформлены стенд «У дапамогу прапагандысту», на якім сабраны матэрыялы, неаходныя прапагандыстам і слухачам сістэмы палітычнай адукцыі. Маюцца матэрыялы для камсамольскай палітычнай вучобы. На стэйніце сабраны прыкладныя планы зачыткаў з падборкай літаратуры:

— да вывучэння даклада Л. І. Брэжнева «Аб далейшым развіцці сельскай гаспадаркі СССР», Пастановы ліпеньскага (1978 г.) Пленума ЦК КПСС;

— да вывучэння актуальных пытанняў зовнешній палітыкі СССР і ідэалагічнай барацьбы на міжнароднай арэне;

— Канстытуцыя СССР і праблемы расшырэння і паглыблення сацыялістычнай дэмакратыі;

— актуальныя пытанні тэорыі атэзізму і задачы атэзістычнага выхавання ў свяtle рашэнняў ХХV з'езда КПСС і Канстытуцыі СССР;

— сацыялістычны лад жыцця і яго ўдасканаленне ў свяtle патрабаванняў ХХV з'езда КПСС і Канстытуцыі СССР і інш.

Падрыхтаваны таксама газетныя выразкі: «Матэрыялы друку аб зовнешній і ўнутранай палітыкі Кітая», «Раззбраенне — загад часу».

Вядзецца картатэка «У дапамогу палітічнай арганізацыі і агітатару». У яе ўнесены грамадска-палітычныя часопісы «Коммунист», «Коммунист Беларуссии», «Політическое самообразование», «Політічнік і агітатор» і інш., у якіх змешчаны артыкулы па пытаннях унутранай і зовнешній палітыкі краіны, міжнароднага жыцця, камуністычнага выхавання падрастаючага пакалення і інш.

Бібліятэка пастаянна арганізуе ў дапамогу прапагандыстам книжныя выстаўкі, такія як «Савецкі лад жыцця», «ХХV з'езд КПСС і праблемы вайны і міру», «Асноўны закон нашага жыцця», «Эфекты ў насці і якасць пяцігодкі».

В. ДАЙНЕКА.

ЗА ПАСПЯХОВАЕ ВЫКАНАННЕ ЗАДАНИЯ

Усё жыццё нашага калектыву, як і ўсёй краіны, праходзіць пад знакам барацьбы за пераўтварэнне ў жыццё рашэнняў ХХV з'езда КПСС. 1977-78 навучальны год мы закончылі, калі праўша палова часу з момантам прынайцца дзесятай пяцігодкі, і беларускі народ ідзе на сусістрач вялікаму святу — 60-годдзю Беларускай ССР і Кампартыі Беларусі.

Сёння, падводзячы вынікі мінілага навучальнага года, палова якога прыходзіцца на трэці год дзесятай пяцігодкі, мы ўправе падысці да аналізу нашай дзеянісці з пазіцыі таго, як здзяйсняюцца ідэі з'езда, як наш калектыв удасканалівае сваю работу ў ду́ху патрабаванняў з'езда.

Калі гаворыць аб выніках 1977-78 навучальнага года, то належыць сказаць, што ў цэлым праблема нарахана, па выніку якой дасягнуты пэўныя рэзультаты. Аднак многія праблемы поўнасцю яшчэ не вырашаны, у шэрагу выпадкаў работа толькі яшчэ пачата і ў нас яшчэ шмат навяшчаных задач. Яны асабліва бачныя, калі аналізуеш вынікі дзяржаўных экзаменаў, абароны дыпломных работ і экзаменацыйнай сесіі.

Вынікі здачы дзяржаўных экзаменаў і абароны дыпломных работ можна лічыць здавальняючымі. Дзяржаўные экзамены па навуковаму камунізму на ўсіх формах наву-

чання здалі на выдатна і добра 70,2 процэнта студэнтаў, на здавальняюча — 29,7 процэнта. Нездавальняючы адрэзак атрымалі толькі 2 чалавекі — 0,1 процэнта (у 1976-77 навучальнікамі згаданы 0,3 процэнта).

Найбольшая колькасць выдатных і добрых адзнак на наўковому камунізму атрымана студэнтамі дзённай формы навучання гістарычнага факультэта (91,7 процэнта), фанульнікі радыёфізікі і электронікі (86 процэнта), геаграфічнага факультэта (85,7 процэнта). Вічэрнія формы навучання — біялагічнага факультэта (70,8 процэнта), гістарычнага (70,1 процэнта), механіка-матэматычнага (62,3 процэнта). Завочнай формы навучання — гістарычнага факультэта (63,8 процэнта), факультэта журналистикі (61 процэнта) і біялагічнага (59 процэнта).

Найбольш нізкія веды па наўковому камунізму паказалі выпускнікі філалагічнага факультэта ўсіх форм навучання, якія атрымалі ў агульным выніку 44,5 процэнта здавальняючых адзнак.

Па дзяржаўных экзаменах па спецыялізірованых выпускнікі атрымалі 69,8 процэнта выдатных і добрых адзнак, 28,9 здавальняючых і 1,3 процэнта нездавальняючых адзнак. Больш павалівны нездавальняючы адзнак (17 чалавек) атрымалі выпускнікі філалагічнага факультэта.

Прафесіянальная падрыхтоўка пераважнай большасці выпускнікі педагогічнага патоўку фізічнага факультэта яўна недастатковая.

Слабыя веды паказала значная частка (каля 30 процэнтаў) выпускнікоў механіка-матэма-

тычнага факультэта па вышэйшай матэматыцы і методыцы выкладання матэматыкі.

Дыпломныя работы па ўсіх формах навучання абараваны 2613 выпускнікоў, з іх выдатныя адзнакі атрымалі 1 240 выпускнікоў, добрыя 1 168, а ўсяго выдатныя і добрыя адзнакі атрымалі больш як 92 процэнты выпускнікоў, што на 2,2 процэнта вышэй мінілагодніх вынікаў. 386 дыпломных работ, абіт 14,8 процэнта (у 1977 годзе — 11,5 процэнта) дзяржаўнымі экзаменаўдана да друку або складанію, што сведчыць аб актуальнасці тэм і высокім навуковым узроўні работ.

Аднак тэматыка дыпломных работ ўсё яшчэ выклікае заўвагі. Гэта датычыцца, у першую чаргу, гуманітарных факультэтаў. Напрыклад, на кафедры гісторыі стараўյнтага свету і сярэдніх вякоў амаль не пішуцца работы па асноўных праблемах гэтай гісторыі, аробіцца ўзор часцей за ўсё на гісторыю эзтэлі і атэзізму. На кафедрах гістарычнага і філалагічнага факультэтаў практична не плануюцца тэмы па методыцы выкладання дысыплін у сярэдній школе, некаторыя кафедры складаюцца аднапланавую тэматыку дыпломных работ.

Вынікі здачы дзяржаўных экзаменаў і абароны дыпломных работ на дрэснах. Але дыпломы з адзнакай выдаюцца пакуль што ня многім. У чым тут прычына? Каб адказаць на гэтае пытанне, неабходна

Алімпіяды выявіла лепшых

Усесаюзная алімпіяды «Студэнт і навукова-тэхнічны пра-грэс» арганізавана з мэтай да-лейшага ўзмацнення камуністычнага выхавання студэнцкай моладзі, павышэння ўзроўню падрыхтоўкі маладых спецыялістаў, ролі вучбных груп у барацьбе за глыбокія і трывалыя веды.

Асноўныя задачы Усесаюзной алімпіяды гэта прыцягненне студэнтаў да авалодання больш глыбокім і трывалымі ведамі; марксісцка-ленінскім метадам пазнання, выхаванне ў іх любві да сваёй спецыяльнасці, імкнення да пастаўнага пашырэння кругагляду, развіццё навыкаў самастойнай работы.

Алімпіяды праводзіцца ў два туры. Першы праходзіць у вышэйших навучальных установах і прадугледжвае прадметныя алімпіяды, конкурсы па спецыяльнасці, агляды курсавых, дыпломных работ і праектаў, агляд-конкурс вынікаў вытворчай практикі. Студэнты, якія паспяхова выканалі праграму першага тура, рэкамендуюцца да ўдзелу ў другім туры. Другі тур алімпіяды ў рамках рэспубліканскага конкурсу пераможцаў першага тура прадугледжвае алімпіяды па агульнанавуковых дысцыплінах і

конкурсы па спецыяльнасці.

Першы тур алімпіяды «Студэнт і навукова-тэхнічны пра-грэс», якая прысвечана 60-годдзю ВЛКСМ, праводзіўся ўніверсітэце з 10 кастрычніка 1977 года па 1 красавіка 1978 года ў два этапы: першы — з 10 кастрычніка 1977 года па 15 сакавіка 1978 года на факультэтах, другі — з 15 сакавіка па 1 красавіка 1978 года —агульнауніверсітэцкі.

В усіх конкурсах першага тура алімпіяды прыняло ўдзел 9 025 студэнтаў, калі 3 000 з іх паспехова выканалі праграму першага тура. У другім, агульнарэспубліканскім, туры алімпіяды «Студэнт і навукова-тэхнічны пра-грэс» прыняло ўдзел 787 студэнтаў ад 30 вышэйших навучальных установ рэспублікі, у іх ліку 69 студэнтаў Белдзяржуніверсітэта. У рамках другога тура праведзена 13 прадметных алімпіяд і 5 конкурсаў па спецыяльнасцях. Па выніках другога тура алімпіяды лідэрамі ў камандным за-ліку па асобных відах спаборніцтваў сталі 13 вышэйших навучальных установ. Па колькасці прызовых месц наш універсітэт заняў II месца (пасля Мінскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута замежных моў); у асабістым за-ліку ў

нашых студэнтаў 20 прызовых месц, 11 першых, 7 другіх і 2 трэціх.

Асабліва адзначана падрыхтоўка нашых ўдзельнікаў па хіміі, фізіцы, матэматыцы.

На падставе рашэння журні аргкамітэта базавых ВНУ, рэшэння рэспубліканскага аргкамітэта Калегія пастановіла: унагародзіць Граматай ЦК ЛКСМБ за першое прызывавое месца каманду Белдзяржуніверсітэта імя У. I. Леніна па хіміі, фізіцы (сярод I групы ўдзельнікаў), матэматыцы (сярод I групы ўдзельнікаў), рускай мове (сярод I групы II падгруппы ўдзельнікаў).

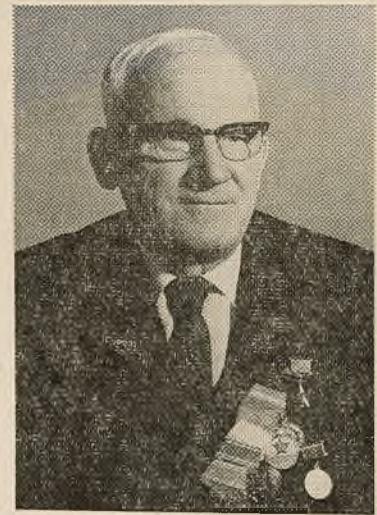
Дыпломам II ступені за другое каманднае месца наша каманда ўнагароджана па рускай літаратуре (сярод I групы I падгруппы ўдзельнікаў). А за трэцяе каманднае месца дыпломам III ступені па беларускай літаратуре (сярод I групы II падгруппы ўдзельнікаў), біялогіи (сярод I II груп ўдзельнікаў), матэматыцы (сярод I групы ўдзельнікаў).

Г. СТУКАНАВА,
метадыст вучэбна-
метадычнага кабінета.

Удзельнікі-пераможцы ўнагароджаны Граматай ЦК ЛКСМБ і грашовымі прэміямі. Вынікі другога тура паказалі дастаткова высокі ўзровень ведаў усіх ўдзельнікаў, іх добрую практичную падрыхтоўку.

Удзельнікі-пераможцы ўнагароджаны Граматай ЦК ЛКСМБ і грашовымі прэміямі. Вынікі другога тура паказалі дастаткова высокі ўзровень ведаў усіх ўдзельнікаў, іх добрую практичную падрыхтоўку.

Антон Нічыпаравіч Сеўчанка

26 верасня пасля цяжкай хваробы на 76-м годзе жыцця памёр вядомы савецкі вучоны і арганізатор навукі, Герой Сацыялістычнай Працы, член Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі, заслужаны дзеяч навукі БССР, дырэктор Навуковадаследчага Інстытута прыкладных фізічных проблем БДУ імя У. I. Леніна, акадэмік Акадэміі навук БССР, доктар фізіка-матэматычных навук, професар Антон Нічыпаравіч Сеўчанка.

Смерць вырвала з нашых радоў вядомага вучонага-фізіка, таленавітага педагога і выхавацеля, чалавека вялікіх душэўных якасцей.

А. Н. Сеўчанка нарадзіўся ў вёсцы Дзяніскавічы Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці ў сялянскай сям'і. Скончыўшы ў 1926 годзе Рагачоўскі педагагічны тэхнікум, ён працаўшы дырэкторам сярэдняй школы. З 1929 года вучыўся ў Беларускім дзяржаўным універсітэце імя У. I. Леніна.

Навуковая дзейнасць А. Н. Сеўчанкі началася ў 1932 годзе пад кіраўніцтвам акадэміка С. I. Вавілава ў Ленінградзе ў Дзяржаўным аптычным інстытуце, дзе ён прайшоў вялікія відэі шлях і сформіраваўся як вучоны.

У гады Вялікай Айчыннай вайны Антон Нічыпаравіч з уласцівай яму энергіяй займаўся даследаваннямі, якія мелі вялікое значэнне для ўмацавання абароназдольнасці краіны.

У 1953 годзе А. Н. Сеўчанка выбраны акадэмікам Акадэміі навук БССР, ён быў арганізаторам і першым дырэкторам Інстытута фізікі і матэматыкі АН БССР. З 1957 па 1972 год А. Н. Сеўчанка — рэктар Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя У. I. Леніна, пад яго кіраўніцтвам універсітэт стаў адным з вядучых ВНУ краіны. Шмат сіл і энергіі ім укладзена ў арганізацыю Навуковадаследчага Інстытута прыкладных фізічных проблем, дырэкторам якога ён з'яўляўся з 1972 года да апошніх дзён свайго жыцця.

А. Н. Сеўчанка быў буйным вучоным, як ўнёс істотны ўклад у развіццё такіх актуальных галін навукі, як фізічная оптыка і спектроскопія, люмінесценцыя, фізіка пауправаднікоў, электроннае пры-

жыроўкай сваіх выпускнікоў. На факультэтах не назначаны адказныя за стажыроўку. Камісіі па падвядзенню вынікаў стажыроўкі створаны толькі на географічным і юрыдычным факультэтах.

Шматгадовая плённая дзейнасць А. Н. Сеўчанкі ў галіне навукі і вышэйшай адукацыі высока ацнена Камуністычнай партыяй і Савецкім урадам, якія прысвоілі яму высокое званне Героя Сацыялістычнай Працы і ўзнагародзілі яго думамі ордэнам Леніна, ордэнам «Знак Пашаны» і медалями.

Усё жыццё і работа Антона Нічыпаравіча Сеўчанкі з'яўляеца яркім прыкладам беззапаветнага служжэння Савецкай Радзіме, нашаму народу, Камуністычнай партыі. Светлая памяць аб ім назаўсёды захаваеца ў сэрцах тых, хто ведаў яго і працаўшы разам з ім. Група таварышаў.

Студэнты ФПМ у час уборкі бульбы.

Фота М. Курганскага.

Дзесятай пяцігодкі

правіла 70 працэнтаў аўтутрыен-тая, якія атрымалі на ўступных экзаменах адзінкі 5 і 4.

У цэлым наляя 90 працэнтаў

студэнтаў маюць патэнцыйные

магчымасці вучыцца толькі на

5 і 4.

Якасць падрыхтоўкі спецыялісту і як важнейшыя яе паказчыкі — выдатная вучоба — складаецца з многіх фактараў. Перш за ўсё — гэта высокі метадычны і навуковы ўзровень лекцый, практичных, лабараторных і семінарскіх заняткаў. Каб выдатна вучыцца, студэнт павінен захапляцца тымі дысцыплінамі, якімі ён авалодвае ў аўтарторыі ці лабараторыі. Гэтаму садзейнічает пастаноўка пра-блемных і пошукаўскіх сітуацый пры чытанні лекцый. У гэтым плане нам прадстаіць яшчэ многіе зрабіць.

У барацьбе за якасць і эфектыўнасць нашай работы важнае значэнне мае дакладны падбор і рацыянальнае выкарыстанне выкладчыцкіх кадраў, прыцягненне да навукова-педагагічнай работы па сумяшчальніцтву і на ўмовах пагадзінай аплаты буйных спецыялісту народнай гаспадаркі, навукі і культуры.

У якасці паказчыкіх паспяхавасці пэўную і далёку не апошнюю ролю адыгрывае адсутнасць на некаторых кафедрах адзінных крытыкіў пры ацэнцы ведаў студэнтаў, а часам «паказаная» «жорсткая» патрабаванасць асобных выкладчыкаў. Барацьба за выдатную вучобу прадугледжвае, на-туральна, высокую патрабаванасць да адзінкі ведаў студ-

енту. Роля выкладчыка не толькі ў тым, каб пра-чытаць лекцыю, а і дабіцца, каб студэнт свядома засвоіць праграмы матэрыял. У гэтым пытанні першаступеннае месца адвадзіцца арганізаціі самастойнай работы студэнтаў.

Немалаважным з яўляеца і задача ўстанаўлення пераемнасці паміж агульнатэрэтычнымі і спецыяльнымі дысцыплінамі, ліквідація дубліравання матэрыялу, што асабліва важна ў сувязі з перагрузкай вучэбных планаў.

Узровень падрыхтоўкі спецыялісту ў многім вызначаецца сёняні і ўзаемадносінамі універсітэта з АН БССР, да-следчыцкімі, установамі, вы-творчымі і першымі.

Ва універсітэце фізічным, радыёфізічным і некаторымі іншымі факультэтамі назапашан вопыт навукова-вучэбнага су-працоўніцтва з НДІ АН БССР, вытворчым аўяднаннем ТСН многія ка-федры бялагічнага, хімічнага, геаграфічнага факультэтаў, ка-федры агульной фізікі, замежных моў, ваеннае кафедра, ка-федра грамадзянскай абароны. Сур'ённую работу па распра-цоўцы дыдактычных матэрыя-лаў да лекцыйнага курсу вядзе кафедра палітэканоміі пры-родазнавчых факультэтаў.

На жаль, большасць кафедр

не сучасных перадавых форм і метадаў навучання з комплексным выкарыстаннем тэхнічных сродкаў, электронна-вылічальнай тэхнікі.

У цяперашні час ва універсітэце створана дастатковая ма-тэрыяльна-тэхнічная база па тэхнічных сродках навучання і электронна-вылічальнай тэхнікы.

За апошнія гады значна аткы-візвалі работу па ўкараненню і выкарыстанні ТСН многія ка-федры бялагічнага, хімічнага, геаграфічнага факультэтаў, ка-федры агульной фізікі, замежных моў, ваеннае кафедра, ка-федра грамадзянскай абароны. Сур'ённую работу па распра-цоўцы дыдактычных матэрыя-лаў да лекцыйнага курсу вядзе кафедра палітэканоміі пры-родазнавчых факультэтаў.

На жаль, большасць кафедр фізічнай, юрыдычнай факультэтаў, кафедры марксісцка-ленінскай філософії, палітэканоміі гуманітарных факультэтаў, этнікі, эстэтыкі і навуковага атэізму і шэраг іншых практичных кафедр аўкарненем тэхнічных сродкаў не займаюцца.

Значная ўвага ў 1978-79 навучальным годзе павінна быць уделена ўдасканаленню ўнутрыуніверсітэцкага кантролю за якасцю падрыхтоўкі спецыялісту.

Вялікую ролю ў павышэнні якасці падрыхтоўкі спецыялісту на завяршающем этапе на-вучання мае арганізацыя і практычніе вытворчай і педагогічнай практикі, стажыроўкі ма-

ладых спецыялісту.

Вытворчая практика студэнтаў на ўсіх факультэтах універсітэта ў мінулым навучальным годзе была арганізавана наяднана. Разам з тым у арганізацыі і правядзенні вытворчай практикі студэнтаў маюцца іс-тотнай недахопы.

У праграмах практик фізічнай факультэта, факультэтаў радыёфізікі і электронікі, прыкладнай матэматыкі, хімічнага факультэта яшчэ недаскаткова прадугледжваецца правядзенне на базах практыкі вучэбных занятаў са студэнтамі па специяльных дысцыплінах, ахове працы, а таксама па эканоміцы і арганізацыі вытворчасці, упраўленню і г. д.

Вынікі педагогічнай практикі за 1977-78 навучальны год пака-залі, што узровень агульнатэрэтычнай і спецыяльнай падрыхтоўкі выпусканіку ўніверсітэта адпавядае сучасным патрабаванням.

Адначасова педагогічная практыка паказала, што нашы студэнты мелі цікавасці з реалізаціяй сваіх ведаў у працэсе на-вучання і выхавання школьнікаў, слаба воладалі тэхнічнымі сродкамі на-вучання і методыкай іх прыменення.

Вытворчая аўяднанні «Ін-тэграп», «Гарызонт», заводы імя У. I. Леніна, Г. К. Арджанідзе, іншыя АН БССР, дзе прак-цуоцы нашы вып

РУЖОВЫ РАНАК

літаратурная страница

Алесь ЦВЯХ

ЭЛЕГІЯ

Чаму ўвосень сумна
ад дажджоў?..
...І зноў ты бачыш родныя
мясціны:
Шырокі шлях, што лёг паміж
палёў,
Лясок... Туман...
Барвовыя асіны...
Ты дакранешся ледзь
да іх галля,
І раптам зразумела табе стане,
Што важна слова: «Родная
зямля!»..
У душы сваёй чытаць,
а не ў рамане...
Ты ў гэтым краі
нарадзіўся, рос,
Сярод азёр, лясоў... Сярод
спакою...
Таму так цяжка пазібаць
без слёз
На далягляды,
скрытыя смугою.
Асені вечар...
Вёска між садоў...
Шэпт задуменных
прыдарожных сосен...
А хто мне скажа ўсё ж,
чаму ўвосень
Шчыміць маркотна сэрца
ад дажджоў?..

* *

Казалі раз знаёмая мае,
Што я гляджу дзіцячымі
вачыма
Не ўсё амаль, што побач існуе:
На свет ды на жыццё... А што?
Магчыма...
Зайду я ў лес, каб прывітаць
зіму,—
Смяюся, як дзіця, на поўны
голос.
Альбо, як у маленстве, ў рот
вазьму
Зярніткі, што даруе хлебны
колас.
Не, я не сплю, калі ўсе вы
спіц!
Мне шчасце—стрэцца
са світанкам росным...
Усё жыццё лепш буду я
дзіцем,
Чым абыякавым дарослым.

Алесь УСЕНЯ

Забуду,
як песню.
Закрэслю,
як вершы.
Закрыю
каханню
душу.
Чаму ж я
на пісьмах
Сябрам
найлепшым
Твой адрес
Міжволі
пішу!...

Залатая алея.

Фота С. Шыдлоўской.

Уладзімір МАЗГО

Застылі
Здзіўлена з табой
Між золата
Прысад;
Лістота
Лъецца над зямлём
Ці з неба —
Зарарад?..
Ты ізоў
Асмужыш вочы.
Боль не зможаш загаіць,
Калі я, журботны,
Кроучы
Па расхрыстаным гаі.
Цымянасць фарбаў.
Рухаў вяласцы.
Блёклы колер верасны.
...І здаецца:
Сэрца стала —
Да наступнае вясны.

Алесь ПІСЬМЯНКОЎ

Брату Міколу
Тупаціць па вёсцы ранак,
Каля студняў, ля двароў...
Мусіць, зноўку нам на ганак
Ноч насыпала лістоў.
Ты глядзіш замілавана
На суседскія дубы,
Клічаш соннага Тумана:
«Пойдзем, рыжы, па грыбы!»
Напалам падзелен смачны,
Толькі спечаны пірог...
Твой сябрук—Туман
удзячны,
Так і скача каля ног.
...Кроучы сцежкаю няспешна,
Летуценнік і дзівак,
Гэткі чисты і бязгрэшны,
Нібы светлы беразняк.

Мікола ДУБОВІК

ГОСЦЬ

Андрэй хуценька, але стараны на пачысціў чаравікі і выбег за браму, грызуны яблык.

Хоць малана выпіў бы, —
крыкнула наўзядагон маці.

Заўтра, — адазваўся сын.

Андрэй толькі ранцай прыхадзіў з горада. Працаўваў лета ў будатрадзе, чым німала ганарыўся. Нават на вяселле пайманчаў у форме. Хацелася, безумоўна, паказацца перад усімі. Ніхто з хлопцамі, яго равеснікамі, танкай не меў. На двор заходзіць бацька.

— Дзе Андрэй? — пытае ў маці.

— Гуляць пайшоў, на вяселле.

Бацька стомлены апусціўся на лаўку. Выцягнуў пачак з папяросамі. Паляпаў па кішэнях — запалак не было.

— Тут работы па горла. Хоць разарвіся. А яму гулі! — бацька выляяўся. — Сена вось-вось павінны прывезці. Зноў мне аднаму жылы рваць. А тут яшча на даждж збіраецца.

— Супакоіся, Іван. Заўтра з сенам управімся. Хай ён адпачне. Напрацаўся за лета...

— Хлапчынка. Лайдак, а не хлапчынка. Выгадаваў на сваю галаву лайдачыну. Бач, вучоны стаў: без дакладу не заходзіць. У інстытуце займаецца! А як? Стыпендіі не дадаю. З бацькамі цягне. Інтэрнат таксама не ат-

рымаў. Усё бацька выстранчы, усё дай.

А за гумном ужо разварочваўся трактар з паўнюткім прычэпам сена.

— Куды скідаць, гаспадар?

— Ат, вали куды хочаш, — бацька, бразнуўшы дзвярыма, пайшоў у хату.

Трактарыст паціснуў плячыма і пачаў зваліваць сена, крыху бліжэй пад'ехаўшы да гумы.

— Чаго ты расхадзіўся, як чайнік халодны? Ранічка разам і перанясё, — супанойвала мужа Андрэева маці.

— Ранічкай? Бацька вунь — сонца ў хмары садзіцца. Дождж будзе... Ну, і хай прападае. Я на работе за дзень нацягаўся. А сынок недзе лынды б'е. Не, каб бацьку дапамагчы...

Дождж пачаўся позна ноччу. Гулка цурбаніў па страсе, па шыбах, бы просячыся у хату. Ранічай трохі сішэў. Маці адчувала вінаватасць за сябе, за сына перад мужам. Выйшлі з віламі на двор. Але... сена не было. Іван таропна адчыніў гумно. Усё учарашнё сена было складзена акуратна на вышынках. Пад самую струху. Нават не ўлезла ўсё. Добрая капа ляжала ў куце. А на сене, стомлены раскінуўшы руки і не зняўшы будатрадаўскай формy, спаў іх Андрэй.

...Усмешка кранула бацьковы вусны.

А гармонік? Гармонік сведкаў дзён. Ён захаваў цяпло рук не аднаго музыка-воіна.

— Гэты струмент пасля смерці майго сябра-земляка пейшоў да мяне, разам са мною праехаў паў-Еўропы, як і я, паранены, але жывы. Прывез криху пазней, паслуҳаеш яго голас. Сын у мяне з арміі хутка вяртаецца. Мастак граць. Калісі я яго вучыў, а потым ён і сам заахвочыўся да музыкі. Прывядзітай, братак..

Я ляжаў і думаў: колькі ветэранаў вось так захоўваюць часцінку былога баявога жыцця. Ці то пажоўкі фатаздымак, ці стари, стараны памяты і заплатаны шынель, што ляжыць, нібы чакае свайго часу ў самаробным або фабрычным куфэркі.

А каб сабраць усе тыя асколі, якія і дагэтуль прытайліся ля сэрцаў ветэранаў, то можна было б, пэўна, пабудаць не адзін помінкі — яскравы напамінак нашчадкам аб герайчымі мінулым іх дзядоў і бацькоў.

Рэдактар А. ДЗЕРАШ.

Валерый ЗАДАЛЯ

[Апавяданне]

ГАРМОНЬ ДЗЯДЗЬКІ СЯРГЕЯ

Падмацеваўшыся, я лёг адпачываць.

Калі ложка стаяла старая, пабітая шашалем тумбачка. Цяпер такую знойдзіш хіба што ў музее. Побач, на падлозе, на падцілцы з газет прымасціўшы эмблема гармонік з заплатамі. Калі клавішы былі нацарапана некалькі амаль сцёртымі слоў і даты «1942».

У сумежным пакоі варочаўся, цяжка ўздыхаў дзядзькі Сяргей. Потым пачуўся крокі.

— Паслухай, братак, у цябе ёсць што нурыць? Тытунь надакучыў, от каб гарадскага чаго...

Я працягнуў цыгарэты, запытаў:

— Што гэта ў вас за гармонь? Граеце?

Я зусім забыў, што ў гаспадара няма руки!

— А як жа! — ажыўся мой субяседнік. — Раней граў. А цяпер дзе там! Вось у час вайны, калі яшчэ руки былі цэльны, —

то часта даводзілася. Гармонік, прайда, не мой, сябра...

Дзядзькі асцярожна прысёў на край ложка. У цэнтры зоркай успыхнуў чырвоны агеньчык цыгарэты.

— От не спіца штосьці. Заплюшчы вочы і бачу сябе маладым, здаровыем. І, павер, таўская радасць апохіц... А прачнешся... Эх, вайна, вайна... Гармонік жа як памяць аб тых, як табе. Мая маладосць прайшла амаль уся ў акопах. А потым паранены быў, без руки пасунешся...

Я адчуваў, што дзядзькі перажыў той момант, калі ён не можа не гаварыць. Мо ѡцілія ліпеньская ноч разварэздзіла памяць, а мо яшчэ што, аднак чалавеку было неабходна выказацца.

На дверы было далёна за поўнач, а я ўсё слухаў просты рассказ франтавіка аб вайне, аб франтавых таварышах...

НАШ АДРАС

220080. Мінск-80, Універсітэцкі гарадок, геаграфічны корпус, п. 14. Тэлефон 22-07-19.